

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym dr Ilony Przybojewskiej

I. Postawa opracowania recenzji

Podstawę prawną sporządzonej recenzji w postępowaniu habilitacyjnym dr Ilony Przybojewskiej wyznaczają art. 218 - 226 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t. jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 742) oraz uchwała Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 3 lipca 2023 r. w sprawie powołania mojej osoby na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Ilony Przybojewskiej.

Recenzję przygotowano w oparciu o następujące dokumenty:

1. Pismo przewodnie Dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego Pana Prof. dr hab. Jerzego Pisulińskiego z dnia 10 lipca 2023 r. (znak 1215.5110.2.2023),
2. Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych,
3. Osiągnięcie naukowe: monografia habilitacyjna pt.: „Instrumenty rynkowe w prawie ochrony środowiska Unii Europejskiej”, wyd. C.H. Beck, Warszawa 2021, ss. 371, recenzja naukowa: prof. dr hab. Janina Ciechanowicz-McLean,
4. Wykaz osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne,
5. Kopie publikacji autorstwa dr Ilony Przybojewskiej w formie papierowej oraz elektronicznej,

Pomiędzy Autorką recenzji a Habilitantką nie zachodzi konflikt interesów. W szczególności, brak jest współautorstwa prac naukowych oraz nie miało miejsca wspólne uczestnictwo w zespołach badawczych, jak również nie występują inne okoliczności wymienione w art. 24 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t. jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 775).

Tym samym, wypełniając powierzone mi przez Radę Dyscypliny Nauki Prawne UJ w Krakowie zadanie, przedkładam niniejszą recenzję.

II. Wymogi prawne wobec osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Zgodnie z artykułem 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742), stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
  - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
  - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit b, lub
  - c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;
- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Zgodnie natomiast z ust. 2 niniejszego artykułu osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego.

W przypadku Habilitantki zastosowanie będą miały ust. 1, 2a i 3 powołanego przepisu.

III. Warunek określony w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – posiadanie stopnia doktora.

W dniu 22 czerwca 2015 r., na mocy uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji UJ, Habilitantka uzyskała stopień doktora nauk prawnych w dyscyplinie prawo. Rozprawa doktorska nosiła tytuł: Znaczenie transeuropejskich sieci energetycznych dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego. Promotorem pracy był prof. dr hab. Stanisław Biernat,

recenzentami zaś dr hab. Zbigniew Bukowski, prof. UKW i dr hab. Bartłomiej Nowak, prof. ALK.

W związku z tym należy stwierdzić, że warunek posiadania stopnia doktora został spełniony.

IV. Warunek określony w art. 219 ust. 1 pkt 2a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce - posiadanie w dorobku osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: 1 monografii naukowej wydanej przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w stosownym wykazie.

Habilitantka wskazuje jako osiągnięcie monografię wydaną w wydawnictwie C.H. Beck. Zarówno w dacie złożenia wniosku, jak i w dacie sporządzenia recenzji, wydawnictwo to znajduje się w wykazie ogłoszonym Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe, wydanym na podstawie art. 267 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Załącznik do Komunikatu identyfikuje Wydawnictwo C.H. Beck jako: poziom I, pod liczbą porządkową 623, unikatowy identyfikator wydawnictwa 66800. Zatem tą część warunku należy uznać za spełnioną.

Przechodząc zatem do oceny osiągnięcia naukowego wskazać należy, że ustawowym warunkiem tegoż osiągnięcia jest to, by stanowiło ono znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne, w szczególności zaś będzie tu chodziło o prawo ochrony środowiska.

Na wstępie tego fragmentu recenzji wskazać należy, że autorka podjęła się zadania niezwykle trudnego. Postanowiła bowiem w jednej pracy połączyć kilka skomplikowanych zagadnień. Pierwszym z nich jest ekonomiczna analiza prawa. Co prawda Autorka nie rości sobie prawa do oceny swojej pracy jako pracy z zakresu nauk ekonomicznych (s. LI-LII) to jednak mimo wszystko uznać należy interdyscyplinarny walor tej pracy. Jest to zgodne ze stanowiskiem R. Posnera, by określać ekonomiczną analizę prawa jako ruch naukowy o charakterze interdyscyplinarnym (R. Posner, *The Law and Economics Movement*, American Economic Review 1987, s. 1–13). Dodatkowa trudność wiążąca się z wyborem ekonomicznej analizy prawa jako metody jego analizy wiąże się z faktem, że w ramach Law&Economics występują różne nurty, niejednokrotnie ze sobą sprzeczne. Wybierając jako podstawę swoich analiz efektywność ekonomiczną (zwłaszcza s. 339-361), Autorka zdaje się ją rozumieć jako

efektywność w rozumieniu Nicholasa Kaldora i Johna Hicksa, trafnie dostrzegając jednocześnie problemy związane z oderwaniem niektórych elementów polityki klimatycznej od względów efektywności ekonomicznej (s. 9). Dostrzegając potencjalne problemy już na wstępie, Autorka postanawia jednak zmierzyć się z nimi w dalszej części pracy. Ponadto na docenienie zasługuje okoliczność, że choć metoda ekonomicznej analizy prawa jest stosowana w prawie ochrony konkurencji (antymonopolowym) czy – choć już w mniejszym stopniu – w prawie własności intelektualnej (np. *M. Kremer, „Patent Buyouts: A Mechanism for Encouraging Innovation” Quarterly Journal of Economics, 1998, 113 (4), ss. 1137-68*), to nie jest pierwszym wyborem stosowanym w doktrynie prawa ochrony środowiska. Nie oznacza to jednak, że nie ma tego typu opracowań w literaturze obcojęzycznej, tytułem przykładu warto przywołać choćby monografię autorstwa M.G. Faure and R.A. Partain, *Environmental Law and Economics*, Cambridge 2019.

Drugie z trudnych zagadnień obejmuje instrumenty rynkowe (*ang. market-based instruments*), a zwłaszcza ich istotę i rodzaje. Po pierwsze, stanowią one atrakcyjną alternatywę dla klasycznych instrumentów administracyjnoprawnych o charakterze władczym (*ang. command-and-control*), których słabości zostały dość dobrze opisane w literaturze (w tym tej cytowanej przez Habilitantkę) i do krytyki których Autorka monografii się dołącza (np. na s. 48). Po drugie, instrumenty rynkowe, mimo zgodności co do pewnych cech wspólnych, są różnie definiowane w literaturze, a proponowane klasyfikacje obejmują instrumenty cenowe i pozacenowe, instrumenty ekonomiczne ze względu na cel i ze względu na skutek, choć tu z zastrzeżeniem, że nie zawsze podział ten ma charakter rozłączny. Oczywiście głównym przedmiotem analiz przy określonym przez Habilitantkę temacie nie może być - i nie jest - zagadnienie instrumentów rynkowych jako takich, ale tych, które mają zastosowanie w prawie ochrony środowiska. Wskazać należy, że w samej ochronie środowiska występuje pięć lub więcej grup instrumentów rynkowych, w zależności od opracowania (por. np. European Environmental Agency, *Environmental taxation and EU environmental policies, EEA Report No 17/2016*, s. 7-12.) Do jednej z tych grup, co istotne, należą prawa podlegające obrotowi – zbywalne (*tradable permits*). W tej publikacji EEA wskazuje kilkanaście wiążących instrumentów rynkowych i ponad 20 niewiązących, natomiast Habilitantka wymienia w swojej pracy jedynie niektóre z nich (s. 49) i ogranicza swoją analizę do właściwie trzech, argumentując, że tylko system handlu uprawnieniami do emisji i kolorowe certyfikaty są instrumentami rynkowymi, pozostałe zaś nie mają takiego waloru; w szczególności dotyczy to podatków środowiskowych. W tym kontekście dość kontrowersyjne jest rozróżnienie między

instrumentami ekonomicznymi a instrumentami rynkowymi, jako podgrupą tych pierwszych (np. s. 59). Na szczęście, kontrowersja ta zasadza się na odejściu od przyjętych tłumaczeń angielskich zwrotów, nie zaś na niezrozumieniu ich istoty. Zdaniem autorki recenzji, należałoby pozostać przy istniejącej nomenklaturze: instrumenty rynkowe jako takie i ich rodzaj – instrumenty rynkowe zbywalne lub podlegające obrotowi (*tradable permits*). Cechę zbywalności Habilitantka formułuje na s. 57 jako: „element obrotu uprawnieniami”.

Trzecim trudnym zagadnieniem jest sama materia prawa ochrony środowiska. Owa trudność przejawia się szczególnie w ilości materiału normatywnego wymagającego przebadania i w poziomie jego skomplikowania. Habilitantka zawęża pole badawcze do trzech rodzajów instrumentów prawnych: handel emisjami, system zielonych certyfikatów oraz system białych certyfikatów określając je triadą instrumentów rynkowych polityki klimatycznej (s. 313). Autorka recenzji zgadza się z formułowanym w literaturze poglądem (choćby wyrażonym w cytowanej powyżej monografii autorstwa M.G. Faure and R.A), w myśl którego instrumenty rynkowe najlepiej sprawdzają się w połączeniu z bardziej tradycyjnymi formami regulacji publicznych (*ang. command-and-control*) i który podzielany jest również przez Panią dr Ilonę Przybojewską (s. 44). Habilitantka wskazuje na hybrydowy charakter instrumentów rynkowych w ochronie środowiska oraz trafnie podkreśla, że poziom „rynkowości” będzie miał wymiar stopniowalny (s. 54 i 61). Natomiast Habilitantka trafnie dostrzega ich potencjał w globalnej ochronie środowiska, wskazując że w tym przypadku „jedyne, co może wymagać dostosowania do miejscowych realiów, to ilościowo określone cele (...), które można przecież determinować odrębnie w odniesieniu do poszczególnych terytoriów, nie eliminując zarazem możliwości stosowania jednego zharmonizowanego instrumentu w ochronie środowiska na szeroką skalę”. Jednocześnie Autorka dostrzega, że w każdym z tych instrumentów koegzystują elementy rynkowe i pozarynkowe (s. 118-162, 203-211, 236-241). Z całokształtu pracy wynika, że instrumenty rynkowe nie są obecnie skutecznie wdrażane jako samodzielna alternatywa dla tradycyjnych form regulacji publicznych. Pewne rekomendacje w tym zakresie zawiera podrozdział 3 rozdziału 5 monografii, zatytułowany „Efektywność środowiskowa a efektywność ekonomiczna instrumentów rynkowych: czy można mieć wszystko? Pożądane kierunki rozwoju instrumentów rynkowych w ochronie środowiska” (s. 362-367).

Hipoteza badawcza sformułowana przez Habilitantkę brzmi następująco: „elementy rynkowe w ramach instrumentów prawa ochrony środowiska i same instrumenty rynkowe stanowią rzeczywistą wartość dodaną w kontekście środowiskowej i ekonomicznej efektywności regulacji” (s. XLVIII). Na uwagę zasługuje dokonane przez Autorkę rozróżnienie

efektywności środowiskowej i efektywności ekonomicznej, które niekoniecznie muszą oznaczać to samo.

Właściwa weryfikacja tej hipotezy w kontekście efektywności środowiskowej następuje od s. 318. Ale, jak się zdaje, jest to weryfikacja z wnioskiem częściowo negatywnym, bowiem Autorka zauważa, że o ile rynkowy charakter instrumentu może sprzyjać skuteczności ekologicznej w przypadku handlu emisjami, to w przypadku kolorowych certyfikatów, ze względu na istniejące ryzyko wynikające z nieadekwatnego wynagrodzenia beneficjentów w stosunku do poniesionych kosztów i zależności od koniunktury gospodarczej, dokładne uprzednie oszacowanie efektu środowiskowego jest niemożliwe; zaś elementy rynkowe mogą de facto stać na przeszkodzie, a nie zapewniać efektywność środowiskową (s. 332-335, 337). Konkluzja ta jest w mojej ocenie trafna.

Z kolei weryfikacja tej hipotezy w kontekście efektywności ekonomicznej następuje od s. 339. Główne wnioski formułowane przez Autorkę są takie, że obecne ukształtowanie instrumentów rynkowych w ochronie klimatu nie pozwala na zwiększenie poziomu realizacji celu środowiskowego w oderwaniu od istotnego zwiększenia wydatków podmiotów gospodarczych. Zgadzam się z tym poglądem. Autorka formułuje również wniosek, z którym trudno polemizować, że efektywność ekonomiczna podmiotów stosujących instrumenty rynkowe w ochronie środowiska może się obniżać lub wzrastać, w zależności od sposobu ich ukształtowania.

Za wartościową część pracy uważam dość obszerny fragment poświęcony zgodności instrumentów rynkowych z zasadami prawa ochrony środowiska. Najwięcej uwagi – słusznie zresztą – Habilitantka poświęca ocenie zgodności tych instrumentów z zasadą „zanieczyszczający płaci”. W tym kontekście stwierdza, że uchwycenie związku przyczynowego między możliwą do oszacowania szkodą a zachowaniem możliwego do zidentyfikowania sprawcy w kontekście celu środowiskowego - efektywnej redukcji emisji gazów cieplarnianych może być trudne.

Za pewien mankament monografii należy uznać brak tradycyjnego zakończenia, które w syntetyczny i zwięzły sposób podsumowałoby rozważania poczynione w pracy i konkluzje z nich wynikające. Nie jest to zabieg częsty w monografiach prawniczych, zwłaszcza habilitacyjnych. Tym niemniej należy uznać, że rolę tę pełnią niektóre części ostatniego Rozdziału V pt.: „*Ocena i kierunki rozwoju instrumentów rynkowych w prawie ochrony środowiska UE – wnioski i rekomendacje*”, a zwłaszcza w części: „II. Mechanizmy rynkowe

jako narzędzia unijnej polityki klimatycznej – ocena efektywności środowiskowej z punktu widzenia zwalczania zmian klimatu poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych i realizacji celów indywidualnych”.

Całościowa ocena warstwy językowej pracy jest pozytywna. Warto jedynie wskazać, że w kilku miejscach Autorka pisze o pewnych poglądach, nie wskazując konkretnie, kto je formułuje, np. „... pomijając najbardziej skrajne poglądy, niewielu uznaje, że może być ona postrzegana jako wyłączny cel prawa” (s. 25). Poza tym, nie można traktować jako aktualne (poprzez użycie zwrotu „obecnie” na stronie XLVII pracy) danych dotyczących procentowego stosunku legislacji środowiskowej do całości unijnych unormowań prawnych, cytowanych przez Habilitantkę za artykułem, który ukazał się w 2009 r. Są to jednak sytuacje marginalne, nie rzutujące na pozytywną ocenę pracy w tej warstwie.

Podsumowując tą część recenzji, stwierdzić należy, że wartość monografii Habilitantki leży w pogłębionym relacjonowaniu i rozważaniu analizowanych problemów o niezwykle skomplikowanej naturze oraz na odważnym wyrażaniu swoich poglądów i skutecznej argumentacji co do formułowanych twierdzeń. Wprawdzie przedłożona do oceny monografia zawiera pewne ustalenia, z którymi można polemizować, to jednak nie wpływa to na moją całościową pozytywną ocenę dzieła, jako stanowiącego znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne. Zatem drugą część warunku, określonego w art. 219 ust. 1 pkt 2a ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, należy uznać za spełnioną.

Wobec spełnienia przez monografię pt.: „Instrumenty rynkowe w prawie ochrony środowiska Unii Europejskiej”, obu części warunku przewidzianego w tym przepisie, należy stwierdzić, że warunek ten został spełniony w całości.

V. Warunek określony w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce - istotna aktywność naukowa albo artystyczna realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Od początku kariery naukowej Habilitantka związana jest z Uniwersytetem Jagiellońskim w Krakowie. Ponadto dr Ilona Przybojewska uczestniczyła w krótkoterminowych wyjazdach zagranicznych w renomowanych uczelniach, tj. na Uniwersytecie w Kobe, Uniwersytecie Helsińskim i Uniwersytecie Karola w Pradze, w ramach których prowadziła wykłady gościnne, przeprowadziła kwerendy biblioteczne oraz konsultacje z pracownikami naukowymi tychże uniwersytetów. W szczególności, powielając tym miejscu

informacje zawarte na stronie 35 autoreferatu, dr Ilona Przybojewska w dniach 12-16 września 2022 r. w Pradze wygłosiła wykład plenarny gościnny pt: „Cap-and-trade as a market-based instrument of combating climate change – is it a right solution?”, przeprowadziła kwerendę biblioteczną oraz konsultację z prof. Milanem Damhorsky. W tym samym roku zagościła również w Helsinkach, gdzie w dniach 21-26 sierpnia 2022 r. wygłosiła wykład plenarny gościnny „The European Union Emissions Trading Systems in times of troubles”, uczestniczyła w międzynarodowej konferencji naukowej: „Implementing ‘Fit for 55’ – The right Logistics and Transport Infrastructure for a Net Zero-Carbon Future” i odbyła dwa spotkania konsultacyjne. Wcześniej, bo w dniach 20-24 maja 2019 r., Habilitantka przebywała w Japonii. Prowadziła tam wykład gościnny „International and EU Environmental Law”, wygłosiła referat pt.: „Environmental Values and Objectives and their Extra-legal Rooting” podczas seminarium naukowego „Legal Methodology: International and Comparative Perspective” oraz przeprowadziła kwerendę biblioteczną. W związku z tym wymóg „więcej niż jednej uczelni (...), w szczególności zagranicznej”, został spełniony.

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych habilitantka opublikowała 16 artykułów naukowych, w większości w renomowanych czasopismach (Europejski Przegląd Sądowy, Gdańskie Studia Prawnicze, Studia Prawnicze KUL) oraz 9 rozdziałów w monografiach naukowych (nie biorę pod uwagę publikacji deklарowanych jako „w druku”). Publikacje te mieszczą się w ramach trzech wyodrębnionych nurtów badawczych: 1) współzależności i antagonizmy pomiędzy polityką a prawem w dziedzinie energii a polityką i prawem w dziedzinie środowiska naturalnego, szczególnie w kontekście instrumentów ochrony klimatu; 2) konstrukcja i funkcjonowanie instrumentów rynkowych w prawie ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych; 3) ukształtowanie polityki energetycznej Unii Europejskiej i państw członkowskich, ze szczególnym uwzględnieniem roli koncepcji solidarności energetycznej. Nie jest to dorobek ilościowo imponujący. Natomiast należy docenić jego wartość merytoryczną, w szczególności publikacje, które dotyczą aksjologii (poz. II.2a.10 wykazu osiągnięć) „*Hierarchia wartości unijnej polityki w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego*” [w: Zimmermann J., (red.), *Aksjologia prawa administracyjnego*. Tom II, Warszawa 2017, s. 273-285 oraz wykładni rozszerzającej w prawie ochrony środowiska (poz. II.4a.10 wykazu osiągnięć) pt.: „*Wykładnia rozszerzająca prawa ochrony środowiska jako szczególnej gałęzi prawa*”, *Studia Prawnicze KUL* 2/2018, s. 67-85. Habilitantka aktywnie uczestniczy w konferencjach naukowych wygłaszając referaty, pełni funkcje recenzenta w czasopismach naukowych, uczestniczy w

projektach badawczych. Aktywności Habilitantki należy ocenić jako różnorodne i wszechstronne; szczególnie docenić działalność międzynarodową. W związku z czym wymóg „istotnej” aktywności naukowej uważam za spełniony. Wykazane i opisane w autoreferacie osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne, a zwłaszcza te popularyzujące naukę, również oceniam pozytywnie.

Podsumowując część V recenzji, cały warunek - istotnej aktywności naukowej albo artystycznej realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej - uważam za spełniony.

VI. Wnioski końcowe

Po dogłębnej analizie dorobku naukowego Habilitantki, z której wnioski wskazane są w treści niniejszej recenzji, należy dostrzec i pokreślić konsekwentną pracę na rzecz poszerzania horyzontów badawczych i pogłębiania prowadzonych analiz, co prowadzi do budowania swojej pozycji naukowej na gruncie polskim i międzynarodowym. Oceniana monografia pt.: „Instrumenty rynkowe w prawie ochrony środowiska Unii Europejskiej”, pozwala na sformułowanie pozytywnej konkluzji co do oceny Kandydatki do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie znacznego wpływu na rozwój dyscypliny nauki prawne. Powyższa monografia zawiera wprawdzie pewne elementy dyskusyjne, wskazane powyżej, (a rolą recenzenta jest je wskazywać), jednakże nie mają one wpływu na ostateczną pozytywną ocenę pracy. Z kolei pozostały dorobek naukowy, organizacyjny i dydaktyczny pozwala na sformułowanie pozytywnej konkluzji co do oceny Kandydatki do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że dr Ilona Przybojewska spełnia wymogi stawiane kandydatom w postępowaniu habilitacyjnym zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

dr hab. Anna Przewitka-Bese, prof. UMie